

Čo dokážu krosná?

- Redaktorka:** Trdo, nitelnice či člnok dnes mnohým ľuďom už nič nehovoria. Sú to časti krosien, na ktorých naši predkovia tkali plátno. Dnes môžeme túto prácu vidieť už len veľmi zriedkavo. Pani Ľubomíra Žilková z Kokavy nad Rimavicou pomáha toto takmer zabudnuté remeslo zachovávať pre budúce generácie.
- L. Žilková:** Tkanie v našej rodine je tradíciou. Ja ako *decko*¹ si pamätám ešte našu starkú na lazoch, ktorá tkala. A pre nás to vtedy ako bolo také fascinujúce nejaké také veľké zariadenie, na ktorom starká búchala. Nič nám na tom nedovolila robiť, no a boli to krosná. S odstupom času si krosná dovezla mama k nám do tej rodnej Kotošky do letnej kuchynky. A starká už nežila, tak v podstate sme sa znova s tými krosnami stretli.
- Redaktorka:** V ich rodine sa remeslo dedí po praslici z pokolenia na pokolenie.
- Mama p. Žilkovej:** Sa robilo od (staršieho), najstaršieho, viete to. To musela najstaršia vedieť a potom pokračovať ďalej. Mňa naučila mama. No, my sme bývali hore na vrchoch a tam televízia nebola, ta sme museli z dačoho žiť. Mama nám dala robiť. Najskôr sme museli s tým ľanom robiť. Vytrhať, vyčesať, všetko, čo bolo ku pradeniu.
- Redaktorka:** Pani Ľubomíra svoje krosná zdedila po starej mame a preniesla ich do rodnej Kotošky, kde si po večeroch tká ako kedysi jej mama či starká.
- L. Žilková:** Nikdy by som neverila, že keď pred 35 rokmi, keď som chcela ísť na diskotéku, a mama mi povedala: „Hybaj mi s týmto pomôcť,“ mala som to za príťaž. A že o 35 rokov to budem mať ako koníček, ktorý ma neskutočne baví. Obohatil môj život.
- Redaktorka:** Technika pri tkaní je taká istá, ako bola kedysi. Premena ľanu na látku je však hotová veda.
- L. Žilková:** Osnova sa nasnová na takých snovadlách a navije sa na zadný návoj. Čiže už keď máme tie nite na tom zadnom návoji, tak tie nite prechádzajú v tej svojej postupnosti na nitelnice. V tomto regióne, v ktorom sme my, sa používali krosná, kde boli dvoje nitelníc. Tie slúžia na plátnovú väzbu. A tie nitky potom prechádzajú do brda, a tým, že sa zatkáva a stlačí sa tá jedna nitelnica, tak sa nám tu vytvára taký tunel – ziva. A v tej zive nám prechádza materiál, ktorý sa zatkáva.
- Redaktorka:** Pracovala s rôznymi druhmi materiálov ako konope, ovčia vlna či chemlón, no najviac jej učaroval ľan, ktorý si sama pestuje.
- L. Žilková:** Ono sa s ním ťažšie robí, lebo je taký drsný, hej. Ten *pamokz* je pravidelný, mäkučký, tak sa lepšie robí, ale ten ľan má svoje čaro tým, že je prírodný materiál. Čím viac sa s ním pracuje, tým je mäkší. Aj potom, už keď sa z neho niečo utká, čím viac sa perie, tak

1 hovorový výraz, spisovne: dieťa

2 regionálny výraz, spisovne: (bavlnená) niť

on je mäkší, belší. A naozaj platí to, čo sa o ľane hovorí, že v zime hreje a v lete chladí. Tak keď si tkám, je to také rozdielne, najradšej tkám prestierania, ale je to veľmi náročné, a keď ma to už tak nebaví, tak prejdem aj k pokrovčekom. Určite také tvorivejšie sú prestierania. Je takým zadosťučinením tej práce, ktorú človek vynaloží, lebo toto remeslo a myslím si, že je to *u všetkých remesiel*, to nie je zhodnotené v peniazoch. Čiže to je ocenenie také morálne pre toho remeselníka.

Redaktorka:

Pani Ľubomíra vyhrala rôzne súťaže a jej výrobky získali certifikát Regionálny produkt Gemer Malohont. Pre Televíziu Rimava Katka Kantorová.

TV Rimava, 31. 3. 2017, minútáž: 03:50 min.

(Zdroj: https://www.youtube.com/watch?v=bJr3W_1lAlk&t=169s)